

БЕЗЕКВІВАЛЕНТНА КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКА ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

Кищик А.С., студ.

Найбільше багатство кожного суспільства — його мова, а в мові — її словниковий склад. Лексичне багатство мови свідчить про рівень розвитку суспільства. З розвитком знань про світ мова невинно зростає. Більшість слів у мові становлять спеціальні слова, пов'язані з різними галузями знань, культури, виробництва тощо, і лише приблизно десята частина — це загальноживані слова.

Словниковий склад мови являє собою не просто набір слів. Слова в мові існують у певній системі та взаємовідношенні. Вони розрізняються за сферою й частотою вживання. Лексична система є найрухливішою, наймобільнішою складовою частиною мови: у ній постійно виникають нові слова, нові значення в існуючих словах.

В даній роботі під спеціальними слівми мається на увазі комп'ютерна лексика. Причиною швидкої появи нових слів у комп'ютерній лексиці виступає стрімкий розвиток комп'ютерних технологій. Це, в свою чергу, зумовлює появу нових значень вже існуючих слів та утворення цілком нових одиниць мови.

За останні роки, в зв'язку з розвитком наукових технологій, комерційних відношень та, звичайно, зростом комп'ютерної мережі Інтернет, майже усі мови у світі відчувають міцний "тиск" з боку англійської мови і як слідство цього впливу — кількість англіцизмів в цих мовах зростає з кожним роком. У нашій роботі англійські безеквівалентні комп'ютерні терміни, які запозичуються в українську мову є об'єктом дослідження, їх специфіка та способи перекладу — предметом дослідження.

Треба визнати, що на даний момент українська комп'ютерна термінологія характеризується наступними особливостями: великою кількістю англіцизмів; відносно незначною кількістю термінів на рідній мові, які відповідають аналогічним термінам у англійській мові. Тому вирішення проблеми перекладу таких термінів, знаходження нових способів перекладу, та ґрунтовне вивчення вже існуючих є актуальною у сучасній лінгвістиці.

Безеквівалентна лексика (БЛ) - лексичні одиниці, що не мають точних семантичних відповідників у інших мовах. До складу БЛ належать слова-реалії, слова-символи, власні назви, виробнича лексика, що не мають однослівного перекладу іншою мовою. Яскравим матеріалом БЛ є той її пласт, який прийнято називати

комп'ютерною лексикою. Для БЛ немає готового "імені" у формі слова або словосполучення, його потрібно створювати в процесі мовлення.

Найчастішими способами перекладу комп'ютерної БЛ є :

1) Графічне відтворення запозичення без будь-яких змін оригінального написання. Це, насамперед, стосується власних імен – назв корпорацій, пошукових серверів, операційних систем та програмної продукції (часто у вигляді аббревіатур та акронімів). Наприклад: Microsoft, Windows, CD-ROM, Google, Yandex, Total Commander, Internet Explorer . У багатьох випадках, створена таким способом лексика може закріпитися в мові перекладу і регулярно використовуватись при перекладі відповідних слів.

2) Транскрипція – передача звуків іншомовного слова за допомогою літер алфавіту мови перекладу. Наприклад: computer - комп'ютер, printer - принтер, display - дисплей, file - файл.

3) Транслітерація – передача літер іншомовного слова за допомогою літер алфавіту мови перекладу. При транслітерації також іноді спостерігається зсув наголосу. Наприклад: processor - процесор , modem - модем, monitor - монітор.

4) Калькування – слово або вираз, що являє собою переклад по частинах іншомовного слова з матеріалу рідної мови. Наприклад: external command – зовнішня команда; digital signature – дигітальна сигнатура. Багато слів, створені шляхом калькування, широко розповсюджуються в перекладацькій практиці, а потім починають використовуватися і в неперекладних матеріалах на мові перекладу. В результаті лексичні відповідні одиниці вихідної мови виходять з розряду безеквівалентних, набуваючи постійних відповідностей.. Нерідко використання транскрипції або кальки для перекладу БЛ супроводжується описом значення цього слова в спеціальній примітці або виносці. Цікавими є випадки калькування, в яких один з елементів транслітерується, а інший елемент мови перекладу, що сам у свій час або навіть донедавна був запозиченням-неологізмом. Наприклад: proxy server – проксі сервер; swapping manager – своппінг менеджер.

5) У разі неможливості створити відповідність указаними вище способами для перекладу безеквівалентного слова використовується опис, що розкриває значення безеквівалентного слова за допомогою розгорненого словосполучення. Експлікація чи описовий переклад – спосіб передачі БЛ, що передбачає розкриття значення запозиченої одиниці за допомогою розгорнутого опису: Digitizer – кодуєчий перетворювач, підсистема чи пристрій, який формує цифрові дані для вхідного аналогового сигналу; Transponder –

телекомунікаційний пристрій, який приймає сигнал в одній формі та передає його в іншій формі.

Останнім часом комп'ютерні технології беруть участь майже у кожній сфері людської діяльності. З наукових журналів, довідників та інших засобів інформації, що мають відношення до комп'ютерних технологій, можна зрозуміти, що нова лексика з'являється майже щодня. В таких умовах кожне явище повинно отримати свою назву, яку потім треба перекласти. Актуальність питання полягає у розумінні важливості правильного та адекватного перекладу задля уникнення майбутніх непорозумінь. Способи перекладу такої лексики потребують детального вивчення, тому що навіть термін «безеквівалентна лексика» порівняно новий й ще й досі в його тлумаченні немає однастайності серед мовознавців. Тож подальше вивчення такої лексики надасть можливість розширити український словник та збагатити значення про види та способи перекладу БЛ.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ І СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ ПРИХОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Кобяков О.О., асп.

У межах лінгвістики тексту виявлення прихованої інформації пов'язується з дією категорії зв'язності, яка охоплює глибинний смисл тексту і його формальне вираження, або, в іншій термінології, глибинну і поверхневу структуру в їхній взаємодії, при цьому механізм розкриття імпліцитних смислів за допомогою різноманітних асоціації «матеріальної оболонки слів і сприяє взаємодії мовних значень зі світом досвіду і відображеними у нашій свідомості образами дійсності». Шляхом протиставлення відомого і нового в тексті здійснюється розкриття імпліцитної інформації. І.Р. Гальперин виділяє три типи інформації: змістово-фактуальну, змістово-концептуальну і змістово-підтекстну. Змістово-фактуальна інформація (ЗФІ), пов'язана з фактичним змістом, передається у тексті експліцитно, якщо «одиниці мови... використовуються в їх прямих, предметно-логічних словникових значеннях, закріплених за цими одиницями соціально обумовленим досвідом».

Змістово-концептуальна інформація (ЗКІ), пов'язана з індивідуально-авторським переосмисленням дійсності, має естетико-художній характер і не завжди виражається експліцитно, потребує уважного прочитання тексту, щоб «через доступний зміст проникнути у його глибинний смисл». Змістово-підтекстна інформація (ЗПІ) – це прихована інформація, вербально не виражена в тексті. Вона